

—s Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer. 4. oktobra 1923. Pri Kapeli. Od — članov, navzočih 35.

Moralno dobro in zlo, dr. Fr. Veber. Pokrajinska skupščina in kongres UJU, poročal tov. Mayrič.

—s Učiteljsko društvo Sv. Lenart v Slov. goricah. 3. oktobra 1923. Pri Sv. Lenartu. Od 48 članov, navzočih 42.

Laž doma in v šoli, predaval tov. St. Jakopec-Ličen.

—s Belokranjsko učiteljsko društvo. 6. oktobra 1923. v Metliki. Od — članov, navzočih —?

O vrtnarstvu, predaval tov. Fr. Črnagoj.

O Ferj. Savezu, predaval tov. S. Mrovlje.

—s Kamniško učiteljsko društvo. 3. oktobra 1923 v Kamniku. Od — članov, navzočih —?

O pokrajinski skupščini v Ptuj, poročal tov. E. Tiran.

O pouku v I. šolskem letu, predaval tov. Janko Toman.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. »Kraljevič Marko«. 1924. Slovenski obmejni deci v pouk in zabavo. Izdala in založila Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Zbral Kompoljski, ilustriral Vokač. Cena trdo vezanemu izvodu 5 Din. Toplo priporočamo za šolsko decu.

—kpl. Zemljepisni atlas kraljevine SHS. Izdalo »Društvo slovenskih profesorjev v Ljubljani«. Izvršil Ing. Viktor Novak. Založila Jugoslovanska knjigarna. 1923. Cena 48 Din.

—kpl. Dr. Anton Novačan: »Samosilnik«. Deset povesti. V Ljubljani 1923. Str. 156. Cena vez. knjigi 48 Din, broš. 40 Din., po pošti 1,50 Din. več. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

—kpl. H. Sienkiewicz: »Z ognjem in mečem«. 10. in 11. snopič (Konec.) Prevel dr. R. Mole. Cena dvojnemu snopiču 18 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

—kpl. Dr. France Veber: Analitična psihologija, 1 snopič. Izdala in založila knjigarna Ig. Kleinmayr & Baumbach v Ljubljani. Cena 48 Din. (Publikacija znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani, Filozofska sekcija št. 1/1.)

Ocene.

—k Matematične tabele. Sestavil prof. Ivo Težek. 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 252. Cena v platnu vezani knjigi, priročne žepne oblike 66 Din.

Knjiga ima spredaj navodilo za uporabo matematičnih tabel. Pojasnila so podana v vseh treh narečjih: slovensčini in srbo-hrvaščini ter so tiskana istotako v latinici in cirilici, kar knjigo posebno usposablja za uporabo po celi državi.

Vsebine: Prvih devet potenc števil 1 do 9. — Vazne konstante. — Bodoča vrednost 1 Din. — Recipročne vrednosti. 2. in 3. potence in koreni, mantise Briggovih logaritmov, obseg in ploščina kroga za števila 1 do 1000. — Pretvarjanje minut v stopinje. — Pretvarjanje sekund v stopinje. — Numer. goniometrijskih funkcij. — Logaritmus goniometrijskih funkcij. — Ločna dolžina in višina, tetivna dolžina in ploščina krogovga odseka ali segmenta za polmer 1 od 1° do 180°. — Prostornina krogle za premer 1° do 180°. — Obseg elipse. — Pravilni mnogokotniki. — Matematične formule: 1. Aritmetika. 2. Geometrija. 3. Glavne osnovne formule diferencialnega računa. 4. Vrste. 5. Osnovni integrali. — Mere in uteži. — Primeri hitrosti. — Konstante osolnčja. — Barometerska višina. — Zemljepisna širina in dolžina nekaterih krajev. — Specifična teža: 1. a) Trdnih teles, b) Lesov. 2. Kapljev. 3. Plinov in pare. — Srednja specifična toplota. — Vrelišče. — Tališče oziroma zmrzišče. — Kurilna vrednost: 1. Trdnih goriv. 2. Kapljivo tekočih goriv. 3. Plinastih goriv. — Teža nakopičenih teles. — Tovor. — Običajni železniški vozovi in tovorjenje. — Običajne lesne vrste. — Okrogli les. — Žagani in obtesani les. — Vztrajnostni momenti in odporni momenti najvažnejših presekov. — Vztrajnostni in odporni momenti za krožne preseke. — Vztrajnostni in odporni momenti za kolobarske preseke. — Vztrajnostni in odporni momenti za pravokotne preseke. — Dopustljivi vrtilni momenti za najvažnejše preseke. — Cevni navoj po Whitworthu. Löwenherzov navoj. — Sellersov navoj. — S. J. navoj. — Whitworthov navoj. — Vztrajnostni in odporni momenti za fasonsko železje. — Koeficient δ za določanje idealnega upogibnega momenta. — Elastičnostni

moduli in zrušilne trdnosti: 1. Železa. 2. Drugih kovin in materialij za natezne organe. 3. Lesa. 4. Stavbenega gradiva. — Varnostni koeficienti. — Dopustne napetosti: 1. Za strojne konstrukcije po Bachu. 2. Za natezne organe. 3. Za stavbne konstrukcije. — Tabela za kontokorentni račun. — Tabela za nosilce s konstantnim presekom. — Splošne opombe za uporabo tabel.

Knjiga je bila nujno potrebna naši tehniki. Zelo dobro bo služila vsem tehnikom pri študiju, tako za univerze, tehnične srednje šole in druge šole, posebno uporabna je pa v praksi za inženirje, stavbne podjetnike, industrijce itd. Delo prav toplo priporočamo.

—k Anton Novačan: Samosilnik. Deset povesti. V Ljubljani 1923. Avtor »Naše vasi« je zbral deset povesti, ki se odlikujejo po izredno krepkem in pristno domačem jeziku, kakršnega piše danes malo slovenskih pisateljev. V umetniškem in idejnem oziru bi se »Samosilnik« mogel nazvati nadaljevanje »Naše vasi«. Povesti »Muri preganja vrano«, »Čemarjeva krčma« in »Peter Kobula«, so najboljše slovenske kmetske novele, kar jih je bilo napisanih v zadnjih letih. Iz knjige puhti vonj domače zemlje. S svojo svežo sočnostjo in neposrednostjo si bo zbirka osvojila prav tako inteligenta kakor tudi neukega čitatelja. Toplo priporočamo!

—k H. Sienkiewicz: Z ognjem in mečem. Povest iz davnih let. Iz poljsčine prevel dr. R. Mole. Z ilustracijami. 10. in 11. snopič. (Konec). Knjigotržna cena celemu romanu, ki obsega 684 strani velike osmerke in 22 ilustracij, znaša 106 Din, vezanemu pa 120 Din, po pošti 4,50 Din, oziroma 5,50 Din. več. Z 11. snopičem je nova izdaja velikega Sienkiewiczovega romana »Z ognjem in mečem« končana. Prepričani smo, da bodo Slovenci tudi to izdajo čitali z istim zanimanjem kot so prvi dve in da zlasti ne bo nobene knjižnice, ki bi si znamenitega romana ne nabavila. Tiskovna zadruga istočasno naznanja, da bo začel izhajati drugi veliki Sienkiewiczov roman »Potop«, ki tvori nadaljevanje prvega. Ta bo izhajal v snopičih po 8 pol in bo za predplačnike naročnike znatno cenejši kot pozneje v knjigotrštvu.

—k Zemljepisni atlas kraljevine SHS. Ing. V. Novak. Izdalo »Društvo slov. prof. v Ljubljani«. Na sedmih listih je izdalo »Društvo slovenskih profesorjev atlas Jugoslavije« in s tem podalo Slovincem prvovrstno delo. Listi 1, 2, 3 in 7 so nam znani že od prej; novi so listi 4, 5 in 6; na njih sta lista 2 in 3 združena, izpopolnjena in povečana. Ker ima atlas zelo veliko obliko, 48 x 41 cm, so ti trije listi popolno nadomestilo za veliko stensko karto, samo da je izvržba bolj natančna, kakor bi pa mogla biti pri stenski karti. Tako imamo prvič v naših zemljevidih plastično jako nazorno sliko vse kraljevine. Karta 4 nam predstavlja južni del Jugoslavije — Makedonijo, Staro Srbijo, del Srbije, Črna gora, del Dalmacije, karta 5 severovzhodni del — Vojvodino, del Hrvatske, Slavonije, večji del Srbije, deloma Bosne —, karta 6 pa ostale dele. Prednost teh treh kart je tudi ta, da je na vsaki zarisani tudi sosedni del druge karte, kar je v svrhu orientacije zelo velikega pomena. Na karti 4 je pridejana tudi jezikovna kartica in vidimo takoj, da združuje naša Jugoslavija res skoraj vse Jugoslovane. Ne vem, če so Makedonci Srbi, mi bi rekli: makedonski Slovani. Nekateri malenkostni pogreški, kakršni niso prihranjeni niti staremu vsestransko preizkušenemu Kozennu in ki jih druga izdaja lahko popravi, nas ne bodo motile. Sicer je pa delo v celoti krasno, vsega priporočila vredno in se bo vpeljalo samo ob sebi. Cena 48 Din, za sedem velikih zemljevidov, je zelo nizka.

—k »Kraljevič Marko« je pravkar drugič prihajal na svojem Šarcu vihteč duševni buzdovan. Uverjeni smo, da ga tudi to pot slovenska mladina prav tako veselo sprejme, kakor ga je lani. Kaj ji prinaša? Priznanih pisateljev spise, ki ji bodo blažili um in srce. Razvedri jo s krasnimi pesmimi, seznanjajo s prizori iz zaslužnega juga (Ob Adriji, Iznajdljive glave), razodene ji »Kaj pripoveduje Drava«. Iz srca se bodo smejali otroci Nasredinu iz Bosne in njegovim burkam. Zamaknjeni bodo prisluskovali pravljčarju, pripovedujočemu o zakladih na Starem gradu pri Muti, o vojaku in sv. Petru. »Kraljevič Marko« jim predstavi našo ljubeznivo kraljico Marijo, potoži izgubo narodnega voditelja in pisatelja dr. Ivana Tavčarja, s čigar tehtnimi reki je prepletena vsa knjižnica, obudi jim spomin na judenburške žrtve, iz neodrešene Koroške in iz Prekmurja jim vsuje kra-

sne pogovore in duhovite uganke, pozove jih na boj z vragom alkoholom. Knjižico »Kraljevič Marko« opremljeno s koledarjem za leto 1924., je uredil pisatelj Kompoljski; izdala jo je Družba sv. Cirila in Metoda, okrašeno z mnogimi lepimi slikami, ki jih je narisal g. Vokač. Letos je dodana »Kraljeviču Marku« zadaj mapica za shrambo raznih listkov. Knjižici je vzvišeni namen narodna probuda slovenske, zlasti obmejne mladine, zato naj bi našla mnogo kupovalcev. Cena ji je le 5 Din. P. n. šolska vodstva in učiteljstvo vljudo prosimo, da opozori mladino na to izdajo. Dobiva in naroča se v pisarni »Družbe sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani. Narodni dom. Po možnosti naj se radi drage poštnine skupno naroča.

—k Analitična psihologija. Prvi poskus sistematične geometrije duha. Napisal dr. France Veber, izr. prof. za filozofijo na univerzi v Ljubljani. Prvi snopič. Vsebina: Odsklonitev vsakega metafizičnega izhodišča; — Wundtovo naziranje o predmetu in metodi psihologije; metoda in predmet znanosti; formalna nedoslednost Wundtovih nazorov o predmetu psihologije; razlike med fizičnim in psihičnim svetom; o metodi psihologije. Eksperiment in samoopazovanje; o samoopazovanju kot posebni metodi znanstvenega raziskovanja; analitična psihologija v sestavi psiholoških disciplin. — I. del: Načelne postavke analitične psihologije. Temeljni psihološki pojmi: doživljanje, doživljanje — duški, oziroma jaz — subjektivnost in objektivnost — imanentnost in transcendentnost — dispozicija — zavest in nezavest. Pristnost in nepristnost doživljanja. Doživljanje višjega in nižjega reda. Psihološke podlage doživljanja. Lastni in prisvojeni, pomožni in končni predmeti doživljanja. Prva, časna klasifikacija vsega psihičnega. Temeljna doživljanja in vmesna doživljanja. Doživljanje in subjekt doživljanja. Pregledna risba celokupnega doživljanja. — Knjigo prav toplo priporočamo okrajnim in lokalnim učiteljskim knjižnicam.

Obrambni vestnik.

—ob Naš zagovornik Mariborski »Tabor« piše z dne 27. septembra 1923 sledeče: »Kaj bi rad Golečev pokidan avtomobil?« (Dapis z dežele.) »Zdražbarski list, klerikalnega »Slov. Gospodarja« neznansko veseli pisati o preloženih glavnih šolskih počitnicah, a ne morebiti zaradi naroda, temveč samo zato, da luča kamenje na učiteljstvo. V svoji 39. številki piše pod zgorajim naslovom dobesedno: »Liberalno in orjunsko učiteljstvo je zahtevalo preložitve počitnic na poletne mesece, kakor da bi res bila šola za učitelje, a ne učitelji za šolo. Višji šolski svet je ugodil zahtevi liberalnega učiteljstva. Proti sta govorila in glasovala samo dva katoliška duhovnika. V višjem šolskem svetu imajo večino liberalni učitelji, profesorji, uradniki in enaki ljudje itd. ...«

Znano je sicer, da je »Slov. Gospodar« — zlasti odkar ga urejuje duhovnik Golec — posebno strupen sovražnik učiteljstva. 39. številka tega lista pa nam dokazuje, da ima urednik Golec tudi pokvarjen estetičen čut. V tej številki namreč popisuje ta gospod s podpisom svojega polnega imena, kako se je njegov rojak in junak, neki »Matičkov soldat«, prvič vozil v avtomobilu. Duhovnik Golec slika tu Matičkovo revolucijo v želodcu na tak način, da nam kaže s svojim nelepim spisom vso ogabnost svojega pokvarjenega pisateljskega estetičnega čuta. Psihološko je dognano, da imajo ljudje pokvarjenega estetičnega čuta tudi pokvarjen čut časti, zato ni čuda, da bruh duhovnik Golec iz svojega razburkanega želodca grdobijo na vsakogar, zlasti na učitelje tako, kakor jo je bruhal njegov vzor in bedasti junak »Matičkov soldat« ob svoji prvi vožnji v avtomobilu.

»Tabor« je že opetovano naglašal in dokazal, da glavnih počitnic ni preložil višji šolski svet, temveč oddelek za prosveto in vere pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani (z odlokom z dne 19. junija 1922, št. 2343), ne da bi bil učiteljstvo ali šolske oblasti za svet vprašal. Zastopnik kristjanske resnice duhovnik Golec se vozi v avtomobilu »Slov. Gospodarja« v polni pari svoje bolne domisljivosti tako vrtoglavo, da se mu meša v glavi in v želodcu, zato bruh v jednomer svojo grdobno laž, da je učiteljstvo vsega krivo, h koncu pa vzklika: »Dokler Slovenci ne bomo izvojevali avtonomije, bodo z nami v šolskem oziru vedno tako postopali!«

Aha, tu tiči zajec! Golečev pokidan avtomobil bi rad imel avtonomijo na račun šole in učiteljstva! Zvit si in hudoben tudi, gospod! Poznamo se po »knofih!«

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

— LOG. KROŽEK OKR. UČIT. DRUŠTVA ima svoje redno zborovanje v soboto, dne 10. novembra ob 10. uri dopoldne v Dol. Logatcu z naslednjim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo delegatov o skupščini v Ptuj in zborovanju v Ljubljani. 4. Poročilo o našem gmotnem stanju v zvezi z uradniško pragmatiko. 5. Stanovsko-strokovna knjižnica. 6. Slučajnosti. Opomba: Posebnih vabil šolam se ne bode pošiljalo. Kdor se udeleži obeda, naj javi to vodstvu Dol. Logatec. Pričakujem polnoštevilne udeležbe. — Predsednik.

Poročila:

50 LET — ORMOŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO.

Učiteljsko društvo ormoškega okraja je slavilo svoj petdesetletni obstoj dne 7. oktobra t. l. v Ormožu.

Ob 11. uri se je pričelo slavnostno zborovanje v okrašenih učni sobi okoliške šole, s katere je visela državna zastava. Društveni predsednik Josip Rajšp je s pristrčnimi besedami pozdravil slavnostne zborovalce: domače ude in goste, med njimi tovariše Hrvate in tovarišice Hrvatice. Izmed navzočih so društvo pozdravili: Stjepan Simunčič iz Čakovca kot predsednik Medjimurskega učiteljskega društva, od kojega je bilo enajst članov navzočih; Luji Pichler kot delegat Udruženja in kot zastopnik učiteljstva v Ivancu in Novega marofa; Ivan Žolnir iz Ptuja v imenu prejšnjih naših članov; Mirko Majcen kot predsednik Ptujkega učiteljskega društva ter Fran Zacherl kot zastopnik Ljutomerskega učiteljskega društva. Govorniki so med drugim naglašali prijateljstvo med hrvatskimi tovariši in nami, ki se je začelo v novejšem času intenzivneje gojiti, in se mora še spopolniti, da se bomo popolnoma spoznali ter lažje zastopali skupne stanovske, šolske in državne interese; drugi govorniki so zopet oživljali stare prijateljske spomine. Brzobjavne oziroma pismene pozdrave so poslali: predsednik okrajnega šolskega sveta g. okrajni glavar dr. Pirkmaier, okrajni šolski nadzornik g. Flere, častna člana Janko Košar iz Velike Nedelje in Ludovik Šijanec iz Razvanj, tovariš Ivan Tomažič iz Maribora, g. Lovro Petovar iz Ivanjkovec s podpornino 100 Din, gg. Makso Robič in Jakob Zadravec iz Središča.

Nj. Veličanstvu našemu kralju se je odposlal vdanostni pozdrav.

Društveni tajnik Rosina je poročal o zgodovini in petdesetletnem delovanju Ormoškega učiteljskega društva, ki je imelo od svojega začetka naprej sledeče predsestnike: 1. Jožef Schmidinger v letih 1873. in 1874.; 2. Fran Šijanec 1875. in 1876.; 3. Štefan Kovačič od 1877. do 1879.; 4. Simon Strenkl leta 1880.; 5. Srečko Majcen 1881. in 1882.; 6. Ivan Košar od 1883. do 1886.; 7. Fran Rakuša v letih 1887. do 1892.; 8. Anton Porekar od 1893. do 1897.; 9. Mihael Vauhnik leta 1898.; 10. Josip Rajšp 1899.; 11. Anton Porekar 1900.; 12. Ernest Slanc od 1901. do 1903.; 13. Anton Porekar o letih 1904. in 1905.; 14. Josip Rajšp od 1906. naprej. Iz poročila se je izprevidelo, da je društvo ves čas svojega obstanka bilo delavno in se v vsakem oziru zavedalo svoje naloge.

Po zborovanju so se zborovalci podali na pokopališče, da položijo vence na grobove umrlih članov Ormoškega učiteljskega društva, in sicer na grob tovarišice Marije Preskerjeve, tovarišev Antona Freuensfelda in Ivana Jurše; nadalje je veljal ta poset tudi še sledečim na tem pokopališču počivajočim tovarišem: Kocpek, Albreht, Freuensfeld star. in Kotnik. Peveci pa so zapeli žalostinke Vigred in Gozdič je že zelen.

Nato so se vsi podali v hotel Bauer, kjer je bil banket. Vršili so se govori, pozdravi in napitnice. Nastopil je Ormoški čitalniški mešan pevski zbor, ki je pod vodstvom pevovodje deželnošodnega svetnika g. Ivana Zemliča prav dovršeno zapel več lepih novejših umetnih in narodnih pesmi. Med drugimi gosti so nas tu počastili še g. major Metod Rakuša iz Maribora, sin umrlega tovariša nadučitelja Frana Rakuša, našega predsednika iz leta 1887.—1892., ravnatelj ormoške meščanske šole tovariš Josip Prijatelj, gospa Pavla dr. Omulčeva, predsednica